

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવીણ - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૫)

રવિવાર, ૭ જુલાઈ ૨૦૧૯

કુલ ગુણ : ૧૦૦

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (અંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા.ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોય ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ ક્યો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં ક્યો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવીણ, દસમી આવૃત્તિ - ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તમે મહારાજના સર્વોપરી મહિમાનો ગ્રંથ કરો.” (૧૨/૩૭)

⇒ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી - બ્રહ્મચારી અયિંત્યાનંદજીને

⇒ વૈકુંઠ-ગોલોકથી પર અક્ષરધામના અધિપતિ, સર્વ અવતારના અવતારી સ્વયં શ્રીહરિ પૃથ્વી પર પધાર્યા છે તેમ નથી સમજતા. માટે તમે મહારાજના સર્વોપરી મહિમાનો ગ્રંથ કરો.

૨. “દીકરાની વહુને રાજી થઈને તેડાવો ને અહીં રાખો.” (૭/૧/૧૮)

⇒ શ્રીહરિ - ફેબાને

⇒ મછિયાવ આવેલા શ્રીહરિને ફઈબાએ જેમ મહારાજ કહે તેમ કરવાની હા પાડી. ત્યારે

૩. “તેથી પ્રસન્ન થઈ પ્રગટ ભગવાન તમારે ત્યાં પધાર્યા છે.” (૧૬/૫૨)

⇒ બ્રહ્માદિ દેવો - જેઠા મેરને

⇒ જેઠા મેરે બ્રહ્માદિક દેવોને પૂછ્યું : ‘અમે ક્યા યુગમાં બ્રહ્મચર્ય પાળ્યું તથા તપ કર્યું હશે ?’ ત્યારે કહે છે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. જીવાખાયર ટેકરાની જમીન કેમ આપી શક્યા નહિ ? (૭/૩/૨૧)

જ. જીવાખાયર કેવળ ઈર્ષાના ભાવથી પ્રેરાઈને શ્રીહરિને ટેકરાની જમીન આપી શક્યા નહિ.

૨. અક્ષરધામમાં જવા માટે કઈ બે પાંખો છે ? (૨૨/૬૮)

જ. અક્ષરધામમાં જવા માટે આજ્ઞા અને ઉપાસનાની બે પાંખો છે.

૩. ગૃહસ્થાશ્રમીએ ક્યારે કોનો કેટલો પ્રસંગ રાખવો ? (૧/૧)

જ. ગૃહસ્થાશ્રમીએ આપત્કાળમાં સ્ત્રીની રક્ષાને અર્થે પ્રયોજન હોય તેટલો જ સ્ત્રીનો પ્રસંગ રાખવો જોઈએ.

૪. ભારતીય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ શેની સાથે સંકળાયેલો છે ? (૮/૨૨)

જ. ભારતીય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ ભારતીય તીર્થોની સાથે સંકળાયેલો છે.

પ. સો જન્મે ઉત્તમ ભક્ત થનારો આ ને આ જન્મે કેવી રીતે ઉત્તમ ભક્ત કહેવાય ? (૧૪/૪૫)

જ. ભગવાન અને ભગવાનના ભક્તની સરખી સેવા કરનારો ભક્ત આ જન્મે જ ઉત્તમ ભક્ત થાય છે.

દ. ત્યાગી સાધુના પંચવર્તમાન લખો. (૫/૧૪)

જ. ત્યાગી સાધુના પંચવર્તમાન : નિષ્કામ, નિર્લોભ, નિઃસ્નેહ, નિર્માન, નિઃસ્વાદ

પ્ર.૩ નીચે આપેલા વિષયો ઉપર મુદ્દાસર નોંધ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૮)

૧. મહિમા (૩૦/૮૯-૯૦) ભગવાન સ્વામિનારાયણ સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વ કારણના કારણ પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ નારાયણ છે. તેઓ કર્તા, સદા સાકાર, સર્વોપરી, સર્વજ્ઞ, દિવ્ય અને સદા પ્રગટ છે. સર્વ દોષે રહિત, સર્વ માયિક ગુણે રહિત, નિર્દોષ અને અનંત કલ્યાણકારી ગુણોએ યુક્ત છે. તેમના જેવું ઐશ્વર્ય, રૂપ, ગુણ કે સામર્થ્ય અનંત કોટિ બ્રહ્માંડમાં કોઈનું નથી. તેઓ અક્ષરબ્રહ્મ, અક્ષરમુક્ત, માયા, ઈશ્વરો અને જીવો એ સર્વથી પર છે. સર્વના અંતર્યામી, સર્વના સ્વામી, સર્વના આધાર અને સર્વને ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે. તેમને માયા કે માયાનું કાર્ય લેશમાત્ર અડતું નથી. આવી સ્પષ્ટ સમજણ સાથે દૈવ નિશ્ચય કરવો તે પુરુષોત્તમ નારાયણનો દૈવ મહિમા કહેવાય. અક્ષરબ્રહ્મ પણ પુરુષોત્તમની જેમ એક અને અદ્વિતીય છે. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અનાદિ મૂળ અક્ષરબ્રહ્મનો અવતાર છે. શ્રીહરિના સર્વોત્તમ, આદર્શ ભક્ત છે. અક્ષરબ્રહ્મ પણ માયા, ઈશ્વરો અને જીવોથી પર છે. તે પણ સર્વ જગતના કારણ, આધાર અને દોષે રહિત છે. મુમુક્ષુઓને ભક્તિનો તે આદર્શ છે. અક્ષરબ્રહ્મરૂપ થઈએ ત્યારે જ પુરુષોત્તમની ભક્તિના અધિકારી થવાય છે, ત્યારે જ અક્ષરધામમાં પુરુષોત્તમની સેવામાં રહી શકાય છે; એવો અક્ષરબ્રહ્મનો મહિમા સમજવો. પોતાને મળ્યું જે પરમ એકાંતિક સંતનું સ્વરૂપ ગુણાતીત સમજવું. તેમનાં દ્વારા શ્રીહરિ પૃથ્વી ઉપર અખંડ વિચરી રહ્યા છે અને મુમુક્ષુઓને સુખ દઈ કલ્યાણ કરી રહ્યા છે. તેમનામાં શ્રીહરિ નખશિખ પર્યંત સમ્યક્ પ્રકારે રહ્યા છે. તેમનાથી અણુમાત્ર છોટા જતા નથી. તેમનું સ્વરૂપ દિવ્ય, નિર્દોષ અને માયારહિત સમજવું. જે મુમુક્ષુ જીવ તેમને મન, કર્મ, વચને નિર્દોષભાવે સેવે તે જ ત્રણ ગુણ, ત્રણ અવસ્થા અને ત્રણ દેહથી પર થઈ બ્રહ્મરૂપ થાય છે. પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતનો આવો મહિમા સમજવો. ભગવાન સ્વામિનારાયણ, અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતના સંબંધવાળા દરેક ભક્તને પણ બ્રહ્મની મૂર્તિ સમાન ગણવા. તેમને ભગવાનનો સંબંધ છે માટે તેમનો અવગુણ લેવો નહીં, તેમની સાથે રીસની આંટી બાંધવી નહિ. ઉદ્ભવજી ગોપીઓનો જેવો મહિમા સમજતા તેવો મહિમા ભગવાનના ભક્તનો સમજવો. આવો મહિમા નિરંતર સાધુના સંગે જ જાણ્યામાં આવે છે. આવો મહિમા જેને સમજાય તેને ભગવાનના ભક્ત સાથે વેર ન બંધાય નહીં. સમગ્ર સત્સંગ તેને દિવ્ય ભાસે સંપ, સુહૃદયભાવ એકતાના ભાવે વર્તે, નિરંતર પોતાના જ દોષ જુએ, તેને ટાળવાનો ખટકો રાખે. આવો મહિમા સમજતો હોય તોપણ ભગવાનની બાંધેલી ધર્મમર્યાદાને લોપે નહીં બીજા કરતાં અધિક વર્તે, પણ ધર્મમાંથી ક્યારેય પડે નહિ. આવો મહિમાવાળો પોતાને કૃતાર્થ અને પૂર્ણકામ માની આનંદમાં રહે. ‘મારું નિશ્ચય જ કલ્યાણ થશે અને હું અક્ષરધામને પામીશ’ એમ મહિમાએ યુક્ત ભક્તિ કરે તે જ ભક્તિ નિર્વિઘ્ન રહે છે. અથવા

૨. ઉપાસ્ય સ્વરૂપનું પ્રગટપણું (ઉપાસના) (૨૩/૭૨-૭૩) અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અંતર્ધાન થયા પછી કલ્યાણનું દ્વાર બંધ થયું નથી. સ્વામીએ વાતોમાં કહ્યું છે : ‘હું તો ચિરંજીવ છું.’ અર્થાત્ અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ પરમ એકાંતિક - પરમ ભાગવત સંતરૂપે આ પૃથ્વી પર સદા પ્રગટ વિચરતા હોય છે. આ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ ગુણાતીત સંત દ્વારા શ્રીહરિ આ પૃથ્વી પર સમ્યક્ પ્રકારે પ્રગટ રહે છે અને મુમુક્ષુ જીવોને બ્રહ્મસ્થિતિ પમાડીને તેમનું આત્મિક કલ્યાણ કરે છે. શ્રીહરિ કહે છે : એવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા સર્વ ક્રિયા કરનાર ભગવાન છે, ‘આવા સંત તે સ્વયં હરિ છે.’ આવા સાધુનો સંગ કરવો એ જ કલ્યાણનું અસાધારણ સાધન છે. એવા સંતનું દર્શન થયું ત્યારે એમ જાણવું જે, ‘મને સાક્ષાત્ ભગવાનનું દર્શન થયું.’ માટે એ સંત તો સર્વ જગતના આધારરૂપ છે. જ્યારે આવો સંતસમાગમ પ્રાપ્ત થયો ત્યારે દેહ મૂકીને જેને પામવા હતા તે તો દેહ છતાં જ મળ્યા છે. માટે જેને પરમપદ કહીએ, મોક્ષ કહીએ, તેને છતી દેહે જ પામ્યો છે. અને એવા સાધુની સેવા કરે તો ભગવાનની સેવા તુલ્ય ફળ થાય છે. આવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતનો જે કોઈ મુમુક્ષુ મન-કર્મ-વચને સંગ કરે છે અને તેની આજ્ઞા પાળે છે તે જીવ નિર્દોષ થઈ બ્રહ્મરૂપ થઈ જાય છે અને છતી દેહે પરમપદ જે મોક્ષ તેને પામે છે. આ પૃથ્વી પર અવતાર ધારણ કર્યા પછી શ્રીજીમહારાજ આત્મિક કલ્યાણનો માર્ગ ચાલુ રહે એ હેતુથી ગુણાતીત સંત દ્વારા સદા પ્રગટ છે. વચનામૃત પંચાળા-૭ પ્રમાણે આ પૃથ્વી પરથી ભગવાન કદી અંતર્ધાન થયા જ નથી. તેઓ અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી દ્વારા પ્રગટ હતા. ત્યારબાદ ઉત્તરોત્તર બ્રહ્મસ્વરૂપ ભગતજી મહારાજ, બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજ બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજ અને હાલ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ મહંતસ્વામી મહારાજ દ્વારા પ્રગટ છે. આ પ્રમાણે શ્રીજીમહારાજ અક્ષરબ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા પૃથ્વી ઉપર સદાને માટે પ્રગટ રહ્યા છે, મુમુક્ષુ જીવોનું કલ્યાણ કરી તેમને સુખ આપી પોતાના ધામને પમાડી રહ્યા છે. અંતમાં,

આપણી ઉપાસના એટલે શ્રીજીમહારાજ સર્વાવતારી પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ નારાયણ, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ. અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ દ્વારા શ્રીજીમહારાજ સદા પ્રગટ રહી મુમુક્ષુ જીવોનું કલ્યાણ કરે છે. એ મોક્ષનું દ્વાર છે. પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ મહંતસ્વામી મહારાજ એ આજે મોક્ષનું દ્વાર છે.

૩. ઉકાખાયર (૩/૯-૧૦) : ગઢપુરમાં મહારાજના બેસવાના ઓટા ઉપર કૂતરાએ મળથી બગાડ્યું હતું. પ્રાતઃકાળે હરિભક્તો મહારાજનાં દર્શન કરવા અક્ષર ઓરડીએ જતા હતા, ત્યારે કૂતરાએ બગાડેલો ઓટો જોઈને બોલવા લાગ્યા કે “બહું ખોટું થયું, મહારાજ સભા ભરશે ત્યારે ક્યાં બિરાજશે ?” એમ વાતો કરે પણ કોઈને એમ ન થયું કે સાફ કરી નાંખીએ. થોડી વારે ઉકાખાયર ઘેલામાં સ્નાન કરી મહારાજનાં દર્શન કરવા જતા હતા, ત્યાં લીંબતરુ નીચેના ઓટા પર કૂતરાનું મળ જોયું. તરત જ સાવરણી અને પાણી લઈ ઓટો સાફ કર્યો. ઘેલામાં જઈ ફરી સ્નાન કર્યું. પછી મહારાજનાં દર્શન કરવા પધાર્યા. ત્યારે મહારાજે મોડા આવવાનું કારણ પૂછ્યું, ઉકાખાયર મૌન રહ્યા. એક ભક્તે ઉપરનું વૃત્તાંત કહ્યું. મહારાજ તેમના પર ખૂબ રાજી થઈ ભેટ્યા. ઉકાખાયરની સેવા માટેની શ્રદ્ધા અદ્ભૂત હતી. તેઓ તથા તેમનાં પત્ની સવારના વહેલા ઊઠી સ્નાન-પૂજાથી પરવારી દરરોજ દાદાના દરબારથી તે ઉન્મત્ત ગંગા સુધીનો રસ્તો સાવરણીથી વાળતા, કાંકરા વીણી લેતાં, ઉનાળામાં તો પાણી પણ છાંટતા. ઉકાખાયરને તો આવી સેવાનું વ્યસન હતું. આખા સંપ્રદાયમાં ઉકાખાયર તેમના નિર્માનીપણા માટે તથા સેવાના અંગ માટે પ્રસિદ્ધ છે. શ્રીજીમહારાજ પણ ગ.મ. ૨૫માં કહે છે ‘જેને ઉકાખાયરના જેવું સેવા કરવાનું વ્યસન હોય તેની વાસના તત્કાળ નાશ પામે છે.’ અથવા

૪. કૃપાનંદ સ્વામી (૧૭/૫૩-૫૫) પૂર્વ દેશમાં કનોજના બે બ્રાહ્મણ-મુમુક્ષુઓ વાત કરી રહ્યા હતા. એકે કહ્યું, ‘આ દેહે કરીને મારે તો ભગવાન ભજી લેવા છે.’ બીજાએ કહ્યું, ‘મારે પણ સંસારમાં રહેવું નથી, આ જન્મમાં હવે પંચવિષય ભોગવવા નથી.’ ભગવાન ભજવાની તીવ્ર ઇચ્છાવાળા તેઓ બંને જગન્નાથપુરી ગયા. સેવા કરવાથી ભગવાન જરૂર દર્શન દેશે એવી ઇચ્છાથી કેટલાંક વરસો સુધી મંદિરની સેવા પૂજામાં પોતાનું જીવન વિતાવવા લાગ્યા. જગન્નાથપુરીમાં વર્ષોરૂપે મહારાજ પાસે સેવા કરાવવા જતા વૈરાગીઓને એકબીજા સાથે કલેશ થયો અને યુદ્ધ થયું તેમાં ઘણા બાવાઓ મરણને શરણ થયા. વર્ષો તો આગળ ચાલી નીકળ્યા પરંતુ ખપવાળા આ બે બ્રાહ્મણો પણ વૈરાગીઓમાં પરસ્પર કલેશ જોઈ ઉદાસ થઈ ચાલી નીકળ્યા. તેઓ દ્વારકા જતાં ભુજ આવ્યા. ત્યાં મહારાજ ભગવાનજીભાઈને ઘરે સદાવ્રત આપતા હતા. જગન્નાથપુરીમાં જે વર્ષોને જોયા હતા તે જ મનોહર મૂર્તિ મહારાજ ને જોતાં તેમને અપાર શાંતિ થઈ ગઈ. તેમણે મહારાજને વિનંતી કરી કે ‘અમારે હવે દ્વારકા જવું નથી ને તમારી સેવામાં રહેવું છે માટે અમને દીક્ષા આપો.’ ત્યારે મહારાજે કહ્યું, ‘તમે શું સમજીને રહેશો ?’ તેઓ બોલ્યા, ‘તમે ભગવાન છો અને અડસઠ તીર્થ તમારાં ચરણોમાં જ છે. જગન્નાથપુરીમાં અમે તમને ઓળખી શક્યા નહિ પરંતુ કલ્યાણ તમારી પાસે જ છે. એવી અમને પ્રતીતિ થઈ છે.’ મહારાજે રાજી થઈને દીક્ષા આપી તેમાંના એકનું નામ તે કૃપાનંદ સ્વામી. કૃપાનંદ સ્વામીને શ્રીજીમહારાજ પ્રત્યે એવું અસાધારણ હેત હતું કે જ્યારે છૂટા પડવાનો પ્રસંગ આવે ત્યારે મહારાજના વિરહથી રૂંવાડે રૂંવાડે લોહીના ટશિયા ફૂટતા, એક વખત ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું, ‘તમને છૂટા પડતાં આટલું દુઃખ થાય છે તો નાજા જોગિયા પાસે કહેવરાવો કે મહારાજ તમને પાસે રાખે.’ કૃપાનંદ સ્વામી તરત બોલ્યા કે ‘હું મહારાજને અંતર્યામી છે તેમ માનું છું.’ આવી ઉચ્ચ સમજણની સ્થિતિવાળા તેઓ હતા. તેમનો મત એવો હતો કે જ્ઞાની થવું પણ પ્રેમી ન થવું. કારણ જ્ઞાન વિનાનો પ્રેમ અનેક વિઘ્નો કરાવે. તેઓએ નિર્ણય કરી રાખ્યો હતો કે ગળામાં ઊની કોશ ઘાલે અને જેવું દુઃખ થાય તેવું દુઃખ મહારાજની આજ્ઞા લોપવાથી થવું જોઈએ.’ તેમને પંચવિષયમાં અતિશય અરુચિ હતી. દેહનો સંપૂર્ણ અનાદર હતો તેથી લોકના કોઈ જ પદાર્થ તેમને બંધન કરી શકતા નહિ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું છે : ‘બીજાને તો પદાર્થ કરીને રાજી કરાય પરંતુ મુક્તાનંદ સ્વામી, ગોપાળાનંદ સ્વામી અને કૃપાનંદ સ્વામી કોઈ રીતે પદાર્થથી રાજી ન થાય. તેમની આગળ તો દીન થઈએ તો જ જિતાય.’ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કૃપાનંદ સ્વામીનાં મંડળમાં ઘણું રહ્યા હતા તેથી તેમના માટે આવો ઉચ્ચ અભિપ્રાય તેઓને હતો. કૃપાનંદ સ્વામીના મંડળમાં સૌને સહેજે જ નિયમ ધર્મની દૃઢતા રહેતી. એકવાર કૃપાનંદ સ્વામીને સર્પ કરડી ગયો ત્યારે તેમણે દવા કરાવવાને બદલે સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનો જપ કરવાનું કહ્યું. ભજનથી તેમને સર્પનું ઝેર ઊતરી ગયું. તેમને સ્વામિનારાયણ નામને વિષે એવી અચળ શ્રદ્ધા હતી. કૃપાનંદ સ્વામી સમાધિ વિના પણ સ્મૃતિથી, ધ્યાનથી, જ્ઞાનથી મહારાજના સ્વરૂપમાં અખંડ વૃત્તિ રાખતા. આવા સંતનો સમાગમ કરીએ તો મહારાજનો હૃદયગત અભિપ્રાય જાણી શકાય.

પ્ર.૪ નીચે આપેલાં વાક્યોમાંથી કોઈ પણ ત્રણ વિષે કારણ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૯)

૧. પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતનું ધ્યાન થઈ શકે. (૧૩/૪૨) શ્રીજીમહારાજે વચનામૃત ગ.પ્ર. ૨૧માં કહ્યું છે કે ‘અક્ષરબ્રહ્મનાં બે સ્વરૂપ છે. એક તો ધામરૂપ અને એ જ અક્ષર બીજા સ્વરૂપે મૂર્તિમાન થકા પુરુષોત્તમ નારાયણની અખંડ સેવામાં

રહે છે.’ શ્રીજીમહારાજ અક્ષરમાં અખંડ રહ્યા છે. વળી, ‘અક્ષરમાં રહ્યા છે તેવા બીજા કોઈમાં રહ્યા નથી. બીજામાં તારતમ્યતાએ કરીને રહ્યા છે.’ (વચ. ગ.પ્ર. ૪૧) એ અક્ષરબ્રહ્મનું પ્રગટ સ્વરૂપ એટલે પરમ એકાંતિક - પરમ ભાગવત સંત. આ સંત જ એકાંતિક ધર્મના ધારક છે. આવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા જ શ્રીજીમહારાજ અખંડ આ પૃથ્વી પર પ્રગટ રહે છે. મુમુક્ષુઓને પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે છે અને જીવોને બ્રહ્મરૂપ કરી તેમનું આત્યંતિક કલ્યાણ કરે છે. જેમ લોઢાનો સળિયો અગ્નિમાં તપી લાલચોળ થયો હોય, તેના અણુએ અણુમાં અગ્નિ હોય પછી તેને કાળો વર્ણ કે શીતળતાનો ગુણ દેખાતો નથી. હવે તેને કહેવાય લોઢાનો સળિયો, પણ છે મૂર્તિમાન અગ્નિ. તેમ આવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતમાં વચનામૃત ગ.પ્ર. ૨૭ પ્રમાણે શ્રીજીમહારાજ નખથી શિખાપર્યંત અખંડ રહ્યા છે. આવા પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતનું ધ્યાન એ તેમનામાં રહેલા શ્રીજીમહારાજનું જ ધ્યાન છે. આ પ્રમાણે આપણે ધ્યાન તો પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંત દ્વારા વિચરતા શ્રીજીમહારાજનું જ કરીએ છીએ. આવા પ્રગટ ગુરુરૂપ હરિનું ધ્યાન એ ભગવાનનું જ ધ્યાન છે. ધ્યાનમૂલં ગુરોર્મૂર્તિઃ । પ્રકૃતિ એ અજ્ઞાનરૂપી તિમિરનું સ્વરૂપ છે. તેનો નાશ કરનાર ગુરુ - અનાદિ બ્રહ્મ ગુણાતીત સંત - એ જ ધ્યાનનું મૂળ છે. તેથી શ્રીજીમહારાજના ધામરૂપ અક્ષરબ્રહ્મ સાકાર મનુષ્યસ્વરૂપે પૃથ્વી ઉપર બિરાજમાન હોય ત્યારે તે સ્વરૂપ પણ શ્રીજીમહારાજ તથા તેમના અર્યાસ્વરૂપની માફક સદા ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. ‘રાધાએ સહિત શ્રીકૃષ્ણનું ધ્યાન કરવું.’ (વચ. ગ.પ્ર. ૫). આ રીતે અનાદિ અને ઉત્તમ ભક્ત સહિત ભગવાનનું ધ્યાન શાસ્ત્રસંમત છે.

૨. મૂળજી અને કૃષ્ણજી ત્યાગી થવા તૈયાર થયા. (૨૯/૮૬-૮૭)

જ. કચ્છમાં માનકૂવા ગામ છે. શ્રીહરિ અહીં ઘણી વખત પધારેલા. તેથી પ્રસાદીનું ગામ છે. અહીં બે બ્રહ્મણો - મૂળજી અને કૃષ્ણજી રહેતા હતા. તેઓ શ્રીહરિના આશ્રિત હતા. ખેતી કરી જીવનનિર્વાહ કરતા. એક દિવસ શ્રીહરિ માનકૂવા પધાર્યા. કાતર લઈને બેઠા ને કહેવા લાગ્યા : ‘જે અમારા ખરેખરા સત્સંગી હો તે આવો, ત્યાગી કરવા છે.’ સાધુ થવા તે કોણ તૈયાર થાય ? સૌ ધીરે ધીરે ઊઠી ગયા. તે સમયે મૂળજી અને કૃષ્ણજી ખેતરેથી આવ્યા. બીજા સત્સંગીઓએ વાત કરી કે ‘આજે તો મહારાજે આમ કહ્યું તેથી સૌ ઊઠી ગયા.’ તે સાંભળી બંને તરત શ્રીહરિ પાસે ગયા. પગે લાગીને કહ્યું : ‘હે મહારાજ ! અમને ત્યાગી કરો.’ ત્યારે શ્રીહરિ કહે : ‘ખાવા નહીં મળે, બાવા મારશે. ટાઢ-તડકો વેઠવો પડશે. એવાં અનંદ દુઃખ આવશે ને હેરાન થઈ જશો. માટે જાઓ, તમારા મનને પૂછી જુઓ.’ બંને જણ થોડે દૂર જઈ મનને શિખામણ દેવા લાગ્યા : ‘હે મનવા ! આ દેહે પરમેશ્વર નહીં ભજાય તો કૂતરાં, ગધેડાં કે બીજાં જાનવરના જન્મ ધરવા પડશે. ત્યાં કોણ ઓઢાડશે ? કોણ ખાવા દેશે ? પથારી કોણ કરી દેશે ? માથું કોણ દાબશે ? માટે આ ફેરે ભગવાનની આજ્ઞામાં રહીએ તો પછી ભોગવવું ન પડે. હે મન ! તારો શો વિચાર છે ?’ આ પ્રમાણે મન સાથે નક્કી કરીને શ્રીહરિ પાસે આવ્યા ને કહે : ‘હે મહારાજ ! મન તો હા પાડે છે.’ એક જણાએ કેડીયાની કસુ છોડવા માંડી ત્યારે બીજાએ કહ્યું : ‘હવે ક્યાં પહેરવું છે ?’ એમ કહી કસુ તોડી નાખી.

૩. પરમ એકાંતિક સંતનો સમાગમ કરીને સિદ્ધ થાય ત્યારે જ કલ્યાણ થાય. (૩૧/૮૧)

જ. શાસ્ત્રમાં કલ્યાણ અનંત પ્રકારનું કહ્યું છે, પરંતુ આત્યંતિક કલ્યાણ જે અક્ષરધામની પ્રાપ્તિ અને પુરુષોત્તમની અખંડ સેવા અને જન્મ-મરણનાં ચક્રોમાંથી છુટકારો, તે અતિશય દુર્લભ છે. આવું આત્યંતિક કલ્યાણ તો સાક્ષાત્ પુરુષોત્તમ નારાયણ અથવા તો પરમ એકાંતિક સત્પુરુષ અર્થાત્ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતને સંગે જ થાય છે. જ્યારે પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ સંતના સેવા-સમાગમે કરીને પુરુષોત્તમના સ્વરૂપનો યથાર્થ નિશ્ચય થાય અને ત્રણ ગુણ, ત્રણ અવસ્થા અને ત્રણ દેહથી પર બ્રહ્મરૂપ થાય ત્યારે જીવનું આત્યંતિક કલ્યાણ થાય છે. ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને માહાત્મ્યજ્ઞાને યુક્ત ભક્તિ આ ચારે ગુણ પરમ એકાંતિક સંતનો સમાગમ કરીને સિદ્ધ થાય ત્યારે જ આત્યંતિક કલ્યાણ થાય.

૪. ભગવાન અને સંત દયાળું છે. (૨૭/૪/૮૨-૮૩)

જ. ભગવાન અને સંત બહુ જ દયાળુ છે. આપણે ગમે તેવા ગુના કર્યા હોય તોપણ દયા રાખી આપણને સત્સંગમાં નભાવે અને મોક્ષમાર્ગે આગળ વધારે છે. આપણે ગમે તેટલી ભૂલો કરીએ પણ તેને ભૂલી જાય છે. આપણે જોયું છે કે અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનું વરતાલમાં શુક સ્વામીના સાધુ હરિસ્વરૂપદાસજીએ સભામાં અપમાન કરાવ્યું. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી તો દયાળુ. તેમણે તો કાંઈ જ ગણ્યું નહીં અને મંદિરમાં દર્શન કરી પાછા ફરતા, ડોકમાં ગુલાબનો હાર હતો તે પ્રેમથી હરિસ્વરૂપદાસજીને પહેરાવ્યો. નારાયણપ્રસાદદાસજીએ મોજીદડ પાસે નારાયણ ધરે યોગીજી મહારાજનું અપમાન કર્યું હતું. પરંતુ એ નારાયણપ્રસાદ સારંગપુર આવ્યા ત્યારે યોગીજી મહારાજે તેમની અત્યંત સેવા કરી. કેવા દયાળુ ! પોતાનું અપમાન કરનાર જીવ પર અત્યંત કરુણા વરસાવે. અનેક દોષે યુક્ત અપરાધી જીવ ભગવાનને શરણે જઈ કહે : ‘હે

સ્વામી ! હું ગુનેગાર છું,' તો તેના સર્વે ગુના માફ કરી શુદ્ધ કરે છે. શાસ્ત્રીજી મહારાજનું બોચાસણના હીરાભાઈ મુખીએ શરણું સ્વીકાર્યું, પોતાના અપરાધોનો એકરાર કર્યો, તો શાસ્ત્રીજી મહારાજે તેમને વ્યસનોથી મુક્ત કરી નિર્દોષ કર્યો. ભગવાન તો જીવના ગુના માફ કરવા જ બેઠા છે, પણ જીવ ભગવાનને દીન-આધીન થઈ પ્રાર્થના કરતો નથી. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ તેમની વાતોમાં કહ્યું છે કે દોઢ પહોર દિવસ ચડતા સુધી ભગવાન જીવના ગુના માફ કરે છે.

પ્ર.૫ “ભગવાન ને મોટા સાધુને...” (૨૭/૩/૮૧-૮૨) - સ્વામીની વાત પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❧ નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરૂપણના - ૪ ગુણ.

‘ભગવાન ને મોટા સાધુને આશરે કરીને વાદળ જેટલા દુઃખ આવવાના હોય તે પણ ટળી જાય ને સાધન કરીને તો ફૂટી ફૂટીને મરી જાય તોપણ ન ટળે.’

આ વાતમાં સ્વામી સમજાવે છે કે આપણે માથે ગમે તેવાં દુઃખ આવ્યાં હોય પણ ભગવાન અને સંતને વિશે અનન્ય નિષ્ઠા રાખી તેમને આશરે બેસીએ તો દુઃખ તેમની કૃપાથી ટળી જાય. તે પર એક વાત છે. એક વાર અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી થાણાગાલોલ પધાર્યા. ગામને પાદર ઊભા રહી સ્વામીએ ગામમાંથી જસા ભગતને બોલાવ્યા. સ્વામીને દંડવત્ કરી, પગે લાગી, દિલગીરીપૂર્વક તેણે સ્વામીને કહ્યું કે ‘ગોપાળાનંદ સ્વામીએ આ ગામ છોડવાની મને ના પાડી હતી. કારણ, આ રસ્તાનું ગામ છે, તેથી આવતા-જતા સાધુ-સંતોની સેવા થાય. પણ હાલમાં મારો વ્યવહાર બહુ દૂબળો થઈ ગયો છે.’ તે સાંભળી સ્વામીએ તેને કહ્યું કે ‘તમે સમૈયે આવતા નથી, ધર્માદો આપતા નથી, તેથી આ દુઃખ આવ્યું.’ પછી સ્વામીએ તેને ઘરમાંથી થોડા દાણા ને પાનકોરું (કપડું) લાવવા કહ્યું. સ્વામીની આજ્ઞાથી જસા ભગત સીધું ને કપડું લાવ્યા. કપડાંનો ગળણા તરીકે ઉપયોગ કરી સંતોએ રોટલા ને દાળ બનાવ્યાં. સ્વામી વડલા નીચે જમ્યા. પછી જસાને ખેતરે પધારી તેની જમીન પાવન કરી બોલ્યા : ‘આ તો કાચું સોનું છે, પણ ઠાકોરજીનો વીસમો ભાગ કાઢજો. મહારાજની આજ્ઞા અણીશુદ્ધ પાળજો અને સમૈયે આવતા રહેજો.’ આટલું કહી સ્વામી આગળ ચાલ્યા. સ્વામીની આ આજ્ઞા પાળવાથી જસા ભગત સુખી થયા. આ તો સામાન્ય વ્યવહારનું દુઃખ હતું, પણ આશરો અનન્ય હતો તો અનેક કષ્ટે જે જમીનમાં કાંઈ ન પાકે તેમાં સ્વામીએ અમી રેડ્યું અને દુઃખ ટાળ્યું. આવા અનુભવ તો ઘણા હરિભક્તોને થયા છે. પાંડવોને માથે ઘણાં જ દુઃખ આવ્યાં. વનવાસ આવ્યો, લાક્ષાગૃહ બાળ્યું, યુદ્ધ થયું, પણ એક શ્રીકૃષ્ણનો આશરો હતો તો દુઃખ સર્વે ઊડી ગયાં. એમનો જ જય થયો. જો ભગવાનનો આશરો ન હોય તો ગમે તેટલું બળ, બુદ્ધિ હોય તોપણ કામ ન લાગે. માટે આપણે પણ દુઃખ આવે ત્યારે ભગવાન અને સંતને બાઝી પડવું, જેથી દુઃખ સર્વે નાશ પામે અને સુખ થાય.

પ્ર.૬ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને પંક્તિક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

❧ નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો : જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ પંક્તિક્રમ : પંક્તિક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો.

વિષય : ‘ધ્યાનચિંતામણિ.....’ ફક્ત બીજા પદની પંક્તિઓ (૨૧/૬૩-૬૪)

(૧) ફક્ત સાચા નંબરો :

૧	૩	૫	૭	૯	૧૧
---	---	---	---	---	----

(૨) યથાર્થ પંક્તિક્રમ :

૯	૭	૩	૫	૧૧	૧
---	---	---	---	----	---

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ પંક્તિક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં જનમંગલનામાવલિ / કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ :- કીર્તન અડધું સાચું હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. જનમંગલસ્તોત્રમ્ : ૐ શ્રી સ્વસ્વરૂપાચલસ્થિતયે નમઃ, ૐ શ્રી પ્રશાન્તમૂર્તયે નમઃ, ૐ શ્રી નિર્દોષાય નમઃ, ૐ શ્રી અસુરગુર્વાદિમોહનાય નમઃ, ૐ શ્રી અતિકારુણ્યનયનાય નમઃ, ૐ શ્રી ઉદ્ધવાધ્વપ્રવર્તકાય નમઃ। (૧૫/૪૮)
૨. દેશો મા હરિજનનો અભાવ, દેશો મા અહંકારી સ્વભાવ દેશો મા સંગ નાસ્તિકનો રાય, મેલી તમને જે કર્મને ગાય; એ આદિ નથી માગતા અમે, દેશો મા દયા કરીને તમે પછી બોલિયા શ્યામસુંદર, જાઓ આપ્યો તમને એ વર; (૨૬/૭૮)
૩. અહો વત શ્રવપચોડતો ગરીયાન્ યજ્જિહ્વાગ્રે વર્તતે નામ તુભ્યમ્।

તેપુસ્તપસ્તે જુહુવુઃ સસ્તુરાર્યાં બ્રહ્માનૂચુર્નામ ગૃણન્તિ યે તે॥ (૩૨/૮/૮૨)

૪. શ્વાસોચ્છ્વાસ સહિત પોતાના અંતઃકરણમાં અને બહાર નેત્ર આગળ પોતાની જે ભગવાનમાં વારે વારે અનુલોમ પ્રતિલોમ વૃત્તિ વર્તે છે તેણે કરીને ભરતીમાં જતું-આવતું જળ જેનું છે એવા સમુદ્રની સાથે ઉપમા આપવા યોગ્ય એવા ભક્તિ તથા ધર્મના પુત્ર ! આપને હું શરણે જાઉં છું. (૯/૩/૨૫)

(વિભાગ - ૨ : ગુણાતીતાનંદ સ્વામી, ચૌદમી આવૃત્તિ, જૂન - ૨૦૧૭)

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

❧ નોંધ : કોણ કહે છે - ૧ ગુણ, કોને કહે છે - ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે - ૧ ગુણ.

૧. “ગુરુ કહે તે પ્રમાણે જ વર્તે તેનામાં જ મોટાના ગુણ આવે છે.” (૧૨/૨૮)

⇒ સ્વામી (ગુણાતીતાનંદ સ્વામી) - કોઈકને

⇒ કોઈકે સ્વામીને પૂછ્યું કે ‘કૃપાનંદ સ્વામી સાથે જવું તમને કેમ ગમે છે ?’ ત્યારે

૨. “આ તમારા પુત્ર સાક્ષાત્ નારાયણની ઉત્તમ વિભૂતિ છે.” (૧/૨)

⇒ જ્યોતિષી - ભોળાનાથને

⇒ ભોળાનાથે જ્યોતિષીને બોલાવી પુત્રના જન્માક્ષર કરાવ્યા. સર્વપ્રકારે ગ્રહનો ઉત્તમ યોગ જોઈ જ્યોતિષી કહે છે.

૩. “અવગુણ આવવો - ન આવવો એ કંઈ એના હાથમાં નથી, પણ અમે બેસીશું નહીં.” (૩૩/૫૮)

⇒ સ્વામીશ્રી (ગુણાતીતાનંદ સ્વામી) - સૌ હરિભક્તોને

⇒ ખંભાતમાં સ્વામીએ નવાબના રૂપાના મ્યાનમાં બેસવાની ના પાડી. ત્યારે સૌ હરિભક્તોએ કહ્યું નવાબને તમારે માટે અભાવ આવશે. ત્યારે કહે છે.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❧ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. કોણ સુરાપાન કરે તો તે પણ અશુદ્ધ બની જાય ? (૩૧/૫૪)

જ. બ્રહ્મા પણ જો સુરાપાન કરે તો તે પણ અશુદ્ધ બની જાય.

૨. સંજાયામાં મહારાજે સ્વામીને શું આજ્ઞા કરી ? (૧૭/૩૪)

જ. સંજાયામાં મહારાજે સ્વામીને મંડળ બાંધી દેશમાં ફરવાની આજ્ઞા કરી.

૩. કરસન બાંભણિયો સ્વામી પાસે શું શા માટે લઈને આવ્યો ? (૨૭/૪૮)

જ. કરસન બાંભણિયો વરસ મોળું હોવાથી ઘરેણા ભરેલો ડાબલો સ્વામી પાસે લઈને આવ્યો.

૪. સારંગપુરમાં શ્રીજીમહારાજે આનંદ સ્વામી ને મુક્તાનંદ સ્વામીને શું પૂછ્યું ? (૬/૨૦)

જ. સારંગપુરમાં શ્રીજીમહારાજે આનંદ સ્વામી ને મુક્તાનંદ સ્વામીને પૂછ્યું : ‘સ્વામી ! એવા સદ્ગુરુ કોણ ?’

૫. સમાધિમાં તુલસી દવેએ સ્વામી સાથે કયા માર્ગે ગતિ કરી કયો લોક જોયો ? (૪૫/૭૪)

જ. સમાધિમાં તુલસી દવેએ સ્વામી સાથે અચિ માર્ગે ગતિ કરી પ્રકૃતિપુરુષનો લોક જોયો.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલાં વાક્યોમાંથી કોઈ પણ ત્રણ વિષે કારણ લખો. (નવેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૯)

૧. બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ મહારાજની વાણીમાં સાખ પૂરી કહ્યું ‘ગુણાતીતાનંદ સ્વામી બહુ મોટા સાધુ છે.’ (૧૧/૨૭)

જ. એક વાર મહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામી, બ્રહ્માનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી, આનંદ સ્વામી, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી વગેરે અઢાર સદ્ગુરુઓને દરબારમાં જમવા તેડાવ્યા. સૌને ગોવાળ મંડળીની જેમ બેસાડી મહારાજ જાતે પીરસવા લાગ્યા. ત્યારે મહારાજે સંતોને કહ્યું કે ‘આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી જેમ છે તેમ સૌ જમતાં શીખો.’ એટલે બ્રહ્માનંદ સ્વામી મર્મમાં બોલ્યા કે ‘સાધુ જમનારા સારા છે.’ તે સાંભળી મહારાજ બોલ્યા : ‘તમે સમજો છો તેમ નથી. કેમ જે, એ સાધુ સ્વાદ તો મારી મૂર્તિનો લે છે અને જેમ કોઠીમાં દાણા ભરે તેમ અન્ન પેટમાં ભરે છે. વળી, પોતાનું સામર્થ્ય ઢાંકીને વર્તે છે, નહીં તો અમારી પાછળ જેટલા મનુષ્યો ફરે છે તેટલા માણસ તેમની પાછળ પણ ફરે.’ મહારાજનો અભિપ્રાય જાણી બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ સાખ પૂરી કે ‘હા મહારાજ ! એ બહુ મોટા સાધુ છે.’

૨. ગોપાળાનંદ સ્વામી દર વર્ષે જૂનાગઢ જતા હતા. (૨૫/૪૪-૪૫)

જ. જોતજોતાંમાં જૂનાગઢનું મંદિર પૂરું થવા આવ્યું. નાગરોએ ઘણાં વિઘ્નો નાખવા પ્રયત્નો કરેલા પણ મહારાજની દયાથી મંદિરનું કામ સારી રીતે પૂરું થયું. સંવત ૧૮૮૪ના વૈશાખ વદ બીજને દિવસે ધામધૂમથી મંદિરમાં રાધારમણદેવની પ્રતિષ્ઠા થઈ. ત્યારબાદ સભામાં મહારાજે સૌ સંત-હરિભક્તોને આજ્ઞા કરી કે ‘વર્ષોવર્ષ એક માસ સ્વામીનો સમાગમ કરવા જે આવશે, તેની કરોડ જન્મની કસર હું એક જન્મમાં ટાળી નાખીશ.’ એમ કહી ગોપાળાનંદ સ્વામીને કહ્યું :

‘તમારે દર વર્ષે અહીં આવવું અને એક માસ રહેવું. એક વર્ષે કદાચ ન અવાય તો બીજે વર્ષે બે માસ અહીં આવીને રહેવું.’ આ આદેશ મુજબ ગોપાળાનંદ સ્વામી, મોટા આત્માનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી દર વર્ષે સ્વામીનો સમાગમ કરવા જૂનાગઢ આવતા.

૩. મૂળજીએ રામાનંદ સ્વામીને ગુરુ તરીકે સ્વીકાર્યા. (૨/૫-૬)

જ. કિશોર વયમાં પ્રવેશ કરતા મૂળજી ભક્તમાં અન્ય સંપ્રદાયો પરત્વે જિજ્ઞાસાવૃત્તિ વધવા લાગી. પોતે સર્વજ્ઞ હોવા છતાં આ લોકની રીત પ્રમાણે વર્તતા. જુદા જુદા ધર્માચાર્યો પાસે જઈ તેમના મતો જાણવા તેઓ હંમેશાં તત્પર રહેતા. આ રીતે વૈષ્ણવ સંપ્રદાયના આચાર્ય ગુંસાઈ નરસિંહલાલજી પાસે જઈ એમણે શુદ્ધાદ્વૈતનો સિદ્ધાંત જાણ્યો. કેટલીક ગેરરીતિ જોઈ વધુ રસ લીધો નહિ. પ્રજ્ઞામી પંથનું પણ ત્યારે ઘણું જોર હતું તેથી તે મતનો પણ અભ્યાસ કર્યો. છેવટે પોતાના પિતાના ગુરુ રામાનંદ સ્વામીએ પ્રવર્તવેલ શુદ્ધ ભાગવત ધર્મમાં પ્રતીતિ આવતાં રામાનંદ સ્વામીને ગુરુ તરીકે સ્વીકાર્યા.

૪. વાસુદેવચરણદાસને શાંતિનો અનુભવ થયો. (૩૩/૬૦)

જ. ધોળરાના મહંત સ્વામી વાસુદેવચરણદાસને કાંઈક વ્યાવહારિક કારણસર મૂંઝવણ થતી હતી. સ્વામી ફરતાં ફરતાં ધોળેરા પધાર્યા, એટલે સ્વામીનાં દર્શનથી એમને શાંતિ થઈ. પછી સ્વામી પાસે નિષ્કપટ થઈ મનની વાત કરી. સ્વામી કહે કે ‘શાંતિ જોઈતી હોય તો અમારી સાથે જૂનાગઢ ચાલો.’ પછી બોટાદમાં સ્વામીએ એમને ઠાકોરજીને ધરાવેલાં શેરડીનાં માદળિયાં ખોબો ભરીને આપ્યાં. તે પ્રસાદી તેઓ જમ્યા ત્યાં અર્ધી શાંતિ તો થઈ ગઈ. પછી સ્વામી સાથે ગઢડા અને ઊના દેશમાં ફરતાં તેઓ જૂનાગઢ આવ્યા. અહીંથી તેમના મંડળના સંતો પંચતીર્થી કરવા ગયા અને સ્વામીએ તેમને ચંપાનું પ્રસાદીનું ફૂલ આપી કહ્યું કે ‘આ ફૂલ સૂંઘો, તેમાં તીર્થમાત્ર આવી ગયાં.’ સ્વામીની આજ્ઞાથી માત્ર ફૂલ સૂંઘવાથી જ તેમને અલૌકિક શાંતિનો અનુભવ થયો. પછી તો સ્વામીનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન-સમાગમથી જ એમને અંતરમાં અખંડ શાંતિનો અનુભવ રહેવા લાગ્યો. પોતાના મંડળના સંતો પંચતીર્થીમાંથી પાછા ફર્યા એટલે સ્વામીની આજ્ઞા મળતાં તેઓ રાજી થકા ધોળેરા પાછા ગયા.

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ બે વિષે મુદ્દાસર નોંધ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. જૂનાગઢમાં મંદિરનો આરંભ (૨૨/૪૧-૪૨) : પંચાળાના ઝીણાભાઈ દરબારે જૂનાગઢમાં મંદિર કરવા પોતાનો દરબાર અને વાડી મહારાજને અર્પણ કર્યા. ગઢડામાં મહારાજે સભા કરી જૂનાગઢમાં મંદિર કરવાનો પ્રસ્તાવ સૌની આગળ મૂક્યો. ત્યાં નાગરોની ઉપાધિ હોવાથી કોઈ જવા તૈયાર ન થયું. મહારાજની આજ્ઞાથી સ્વામી જવા તૈયાર થયા. તેમની સાથે સરકારી કામકાજમાં મદદરૂપ થવા માટે બ્રહ્માનંદ સ્વામી પણ ગયા. ગોપાળાનંદ સ્વામી વગેરે સદ્ગુરુઓની હાજરીમાં સંવત ૧૮૮૨ના વૈશાખ સુદ ત્રીજને દિવસે સ્વામીના હસ્તે મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત થયું અને બ્રહ્મવિદ્યાના કેન્દ્ર સમા ભવ્ય મંદિરનો આરંભ થયો. આનંદ સ્વામી સાથે ગઢડા મહારાજનાં દર્શને આવેલા સ્વામીશ્રીને મહારાજે જૂનાગઢ જવાની આજ્ઞા કરી. બીજું કોઈ જૂનાગઢની કઠિનાઈઓ વેઠવા તૈયાર ન હતું. સ્વામીની જોડમાં મહારાજે તત્વાનંદને જવાની આજ્ઞા કરી. જતાં પહેલાં સ્વામી મહારાજની રજા લેવા આવ્યા. ત્યારે મહારાજ ક્ષૌર કરાવતાં ઊભા થઈ ગયા અને સ્વામીને ભેટીને બોલ્યા : ‘તમે જૂનાગઢ જાઓ છો તો લો તમને ભાતું બંધાવીએ એમ કહી સાખી બોલ્યા ‘નિર્ગુણ બ્રહ્મ સુલભ અતિ, સગુણ ન જાણે કોઈ, સગુણ ચરિત્ર નાનાવિધિ, સુની મુનિ મન ભ્રમ હોય.’ પછી મહારાજે પોતાની પાઘ મંગાવી સ્વામીને પહેરાવી, અપાર હેત બતાવ્યું.

૨. તમારામાં અખંડ રહ્યો છું. (૨૬/૪૬-૪૮) : શ્રીજીમહારાજે પોતાના સ્વરૂપ અને ધામરૂપ પ્રમાણ કરેલા સંતવર્ચ સ્વામીશ્રી સાથે મહારાજને કેવી એકતા છે. તે અંતિમ સમયે પણ સૌને બતાવ્યું. મહારાજે મંદવાડમાં બે મહિના સુધી બ્રહ્માનંદ સ્વામીને પાસે રાખી સુખ આપ્યું. જ્યારે ધામમાં જવાનો સંકલ્પ કર્યો એટલે બ્રહ્માનંદ સ્વામીને જૂનાગઢ જવાની અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને અહીં મોકલવાની આજ્ઞા કરી. મહારાજની આજ્ઞા થવાથી ન છૂટકે બ્રહ્માનંદ સ્વામીને જૂનાગઢ જવું પડ્યું. મહારાજની આજ્ઞાની વાટ જોઈ રહેલા સ્વામી સંદેશો મળતાં જ ગઢડા જવા નીકળી ગયા. જેઠ સુદ છઠને દિવસે ગઢડા પહોંચ્યા. મહારાજને ઘેરો મંદવાડ હોવાથી કોઈને પણ પાસે જવાની બંધી હતી. પણ સ્વામી આવે તો લઈ આવવાનું મહારાજે સુરાખાચરને કહી રાખેલું હોવાથી તેમને તરત જ મહારાજ પાસે લઈ ગયા. સ્વામી સામે જોઈને મહારાજ બોલ્યા : ‘મીઠા વ્હાલા કેમ વિસરો..’ મહારાજે ગોપાળાનંદ સ્વામીને ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને રઘુવીરજીનું વિશેષ ધ્યાન રાખવાનું કહ્યું. સ્વામીને ભલામણ કરતાં કહ્યું : ‘અમારે હવે આ લોકમાં રહેવું નથી. પરંતુ

તમે અમારા સ્વરૂપનો પૂર્ણ મહિમા ફેલાવજો અને સૌ સત્સંગીઓને અલૌકિક આનંદ કરાવજો.’ સંવત ૧૮૮૬ની જેઠ સુદ દશમની સવારે મહારાજ સ્વધામ પધાર્યા. લક્ષ્મીવાડીમાં મહારાજના દેહનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. ત્યાં બહિર્ભૂમિ જતા લીલી ધ્રોને જોઈ સ્વામીને થયું. આ ધ્રોનું જીવન જળ છે, તે કેવી લીલીપલ્લવ છે. આપણું જીવન મહારાજ હતા તે ગયા!’ એ વિચારમાં જ સ્વામી ત્યાં મૂર્છાવશ થઈ પડી ગયા. ત્યારે મહારાજ દિવ્ય સ્વરૂપે પ્રગટ થયા અને કહ્યું કે ‘સ્વામી ! શું હું ગયો છું ? હું તો તમારામાં અખંડ રહ્યો છું.’ એમ કહી મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા. સ્વામી મહારાજના દર્શનથી અંતરમાં પુલકિત થઈ, મહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે એકાંતિક ધર્મના પ્રવર્તન માટે તે ઘડીથી કાર્યરત થયા.

૩. અમારા તિલક (૧૪/૩૦-૩૧) : પંચાળામાં એક વખત સભામાં મહારાજે સૌ સંતોને અહીંની ચંદન જેવી પીળી માટીના ખડા આપ્યા અને સંતોને તિલક કરવાની આજ્ઞા કરી. બીજે દિવસે સવારે મહારાજે જોયું તો કોઈ સંતોના કપાળમાં તિલક નહોતા. મહારાજે આનું કારણ પૂછ્યું ત્યારે સંતોએ કહ્યું કે, ‘તિલક શાનાથી કરવું ?’ કારણ કે આગલા દિવસે આપેલા માટીના ખડા સૌ મહારાજની પ્રસાદી જાણીને ખાઈ ગયા હતા. તેથી સૌ ભોંઠા પડી ગયા. મહારાજે ફરીથી સૌને ખડા અપાવ્યા. બીજે દિવસે સૌ ભેંસભડકામણાં તિલક કરીને આવ્યા. આ જોઈ મહારાજ ખૂબ હસ્યા. પછી પોતાના તિલક સમાન પ્યારા સંતની સૌને ઓળખાણ કરાવવા મહારાજે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના કપાળમાં પોતાના શુભહસ્તે તિલક અને તેની મધ્યે કુંકુમનો ચાંદલો કર્યો. પછી સ્વામીને બતાવતાં સૌ સંતોને સંબોધીને કહ્યું : ‘જુઓ, અમારા તિલક.’ વળી આગળ વધુ સ્પષ્ટતા કરતાં મહારાજ બોલ્યા ‘હું જેવો કોઈ ભગવાન નથી, આ જેવા કોઈ સાધુ નથી.’

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ટૂંકમાં વર્ણવી ભાવાર્થ લખો. (બારેક લીટીમાં) (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : (૧) આ જ ભાવાર્થ હોવો જરૂરી નથી. પરીક્ષકે વિષયને અનુરૂપ ભાવાર્થ છે કે નહીં તે જાતે નક્કી કરીને તેના ગુણ આપવાના છે. પ્રસંગ વર્ણનનાં ૩ ગુણ અને ભાવાર્થનો ૧ ગુણ. (૨) ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. વાઘાખાયરની સુષુપ્તિ અવસ્થા મટી ગઈ (૪૭/૭૬-૭૭) : સારંગપુરના વાઘાખાયર સૂર્યનો અવતાર કહેવાતા અને મહારાજ ભેગા ઘણું રહેતા. સ્વામી સારંગપુર તેમને ઘેર પધાર્યા ત્યારે તેમણે પ્રશ્ન પૂછ્યો : ‘સ્વામી ! શ્રીજીમહારાજે વચનામૃતમાં કહ્યું છે કે ભગવાનનું ધ્યાન અને વચન, એ બે વિના કારણ શરીરરૂપી મૂળ અજ્ઞાન ટળતું નથી. મેં તો મોટા મોટા સાધુ સેવ્યા છે પણ હજુય રાત્રે સ્વપ્નામાં એમ દેખાય છે - જાણે ધિંગણે ચઢ્યા છીએ અને હાથ-પગ કપાણા છે. એ સ્વપ્નરૂપી સૂક્ષ્મ દેહના ભાવ હજુ ટળતા નથી, તો કારણ દેહના ભાવ ક્યારે ટળશે ? અને કારણ શરીરના ભાવ ટાળ્યા સિવાય અક્ષરધામમાં શી રીતે જવાશે ?’ ત્યારે સ્વામીએ હસતાં હસતાં કહ્યું : ‘વાઘાખાયર ! સૂક્ષ્મ અને કારણ દેહના ભાવ ટાળવા હોય તો જૂનાગઢ આવો. એટલે ત્યાં એ બધા ભાવ ટાળી નાખીશું.’ પછી વાઘાખાયર સ્વામી સાથે જૂનાગઢ ગયા. સ્વામીએ પોતાના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરાવી, તેમના સૂક્ષ્મ અને કારણ શરીરના ભાવ ટાળી નાખ્યા. વાઘાખાયરને સુષુપ્તિ અવસ્થા મટી ગઈ. અંતરમાં સચ્ચિદાનંદ બ્રહ્મના આનંદનો અખંડ અનુભવ થવા લાગ્યો.

ભાવાર્થ : જ્યારે એ જીવને સંતનો સમાગમ મળે ને તે સંતને વચને કરીને પરમેશ્વરનું સ્વરૂપ ઓળખ્યામાં આવે ને તે પરમેશ્વરના સ્વરૂપનું ધ્યાન કરે ને તે પરમેશ્વરના વચનને હૃદયમાં ધારે તેણે કરીને એ કારણ શરીર છે તે બળીને ખોખા જેવું થઈ જાય છે.

૨. સ્વામીનો મહુવામાં રહેવાનો ગૂઢાર્થ (૫૦/૮૧-૮૨) શ્રીજીમહારાજે એકાંતિક ધર્મ પ્રવર્તનનું જે કાર્ય શરૂ કર્યું હતું. તે સ્વામીએ સુદૃઢ કરી મહારાજનું પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ સ્વરૂપ તેમજ ઘણા સંત હરિભક્તોને પોતાનું મૂળ અક્ષરબ્રહ્મસ્વરૂપ ઓળખાવી એકાંતિક સ્થિતિ દૃઢ કરાવી હતી. ચાલીસ વર્ષ કથાવાર્તા કરી અનેક મુમુક્ષુને એકાંતિક ધર્મ સિદ્ધ કરાવી અક્ષરધામના અધિકારી બનાવ્યા હતા. પૃથ્વી ઉપર પોતાના પધારવાનો હેતુ હવે પૂરો થતાં અને અક્ષર અને પુરુષોત્તમનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સૌએ ઓળખી લીધું હોવાથી સ્વામીએ ધામમાં પધારવાનો સંકલ્પ કર્યો. સંવત ૧૯૨૩ના ભાદરવા વદ ત્રીજને દિવસે જૂનાગઢ મંદિરથી વિદાય લેતા દરવાજા સામે જોઈને બોલ્યા : ‘શ્રીજીમહારજે આ મંદિર અમને સોંપ્યું હતું. ત્યારથી આજ દિવસ સુધી ચાલીસ વર્ષ ચાર માસ અને ચાર દિવસ સાચવ્યું ને રહ્યા. હવે સત્સંગમાં ફરીશું અને મહુવે જઈને રહીશું.’ એમ કહી વંથળીને માર્ગે ચાલતાં બોલ્યા : ‘આ રસ્તે જ્યારે જ્યારે નીકળીએ છીએ ત્યારે મહારાજ સાંભરે છે.’ કાશીરામે કહ્યું : ‘જેણે મહારાજને જોયા હોય તેને સાંભરે.’ સ્વામીએ કહ્યું : ‘તમારે ક્યાં પરોક્ષ છે ? જુઓ તો આ સંત દ્વારે પ્રત્યક્ષ જ છે. તે દર્શન દે છે, વાતો કરે છે, ને દૃષ્ટિ માંડીને જુએ છે, એમ બહુ સુખ આપે છે પણ જ્યાં સુધી અજ્ઞાન છે, ત્યાં સુધી જણાય નહિ.’

ભાવાર્થ : ભગવાન અને સંત ક્યારેય પરોક્ષ થતા જ નથી. તે સ્વામીએ કાશીરામને સમજાવ્યું. પોતાનું પ્રગટપણું પણ તેમણે સાંકેતિક રીતે બતાવી દીધું હતું. ‘સત્સંગમાં ફરીશું અને મહુવે જઈને રહીશું.’ એટલે પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા તેઓ પ્રગટ જ રહેવાના છે.

પ્ર.૧૩ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

(૧) ૨, ૪ (૫/૧૪) (૨) ૨, ૩ (૪૬/૭૫) (૩) ૧, ૩ (૪૦/૬૭) (૪) ૧, ૨ (૩૫/૬૨)

પ્ર.૧૪ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલ વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ : સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં

૧. નિશ્ચય કરાવ્યો : ‘આ ધર્મ દૃઢ કરાવવા સારુ જ શ્રીકૃષ્ણે તમારો દેહ રાખ્યો છે.’ આચાર્યના વચને મુક્તાનંદ સ્વામીને સ્વામીના સ્વરૂપનો યર્થાથ નિશ્ચય થયો અને મહારાજનો પણ મહિમા સમજાયો. (૪૨/૬૮-૭૦)
- જ. નિશ્ચય કરાવ્યો : ‘આ ઉપાસના દૃઢ કરાવવા સારુ જ મહારાજે તમારો દેહ રાખ્યો છે.’ સ્વામીના વચને આત્માનંદ સ્વામીને મહારાજના સ્વરૂપનો યર્થાથ નિશ્ચય થયો અને સ્વામીનો પણ મહિમા સમજાયો. (૪૨/૬૮-૭૦)
૨. દર્શનનો ખપ : આ વખતે નિત્યાનંદ સ્વામી એક દરબારગઢની ભીંતે જરા ઓથ હતી ત્યાં તાપથી કંઈક બચતા નારાયણનાં દર્શનની અભિલાષાએ મયૂરની માફક, નેવા નીચે અર્ધભીજાતાં ઊભા હતા. (૭/૨૦)
- જ. દર્શનનો ખપ : આ વખતે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી એક ઓરડાની ભીંતે જરા ઓથ હતી ત્યાં વરસાદથી કંઈક બચતા મહારાજનાં દર્શનની અભિલાષાએ ચકોરની માફક, નેવા નીચે અર્ધભીજાતાં ઊભા હતા. (૭/૨૦)
૩. સોરઠનો સત્સંગ : એટલે બ્રહ્મચારીએ કોઠારીના સેવકોને બાજુના શહેર મોકલ્યા ને પોતાનું નામ દઈ ગાડી માગી લાવવા કહ્યું. સેવકો ગયા ખરા પણ આચાર્ય મહારાજનું નામ દીધું એટલે વાણિયાઓએ દાદ દીધી નહીં. (૪૪/૭૨)
- જ. સોરઠનો સત્સંગ : એટલે સ્વામીએ મહારાજના પાર્ષદોને બાજુના ગામ મોકલ્યા ને પોતાનું નામ દઈ બળદ માગી લાવવા કહ્યું. પાર્ષદો ગયા ખરા પણ આચાર્ય મહારાજનું નામ દીધું એટલે પટેલિયાઓએ દાદ દીધી નહીં. (૪૪/૭૨)
૪. સૂક્ષ્મ તપ : આ હરિભક્તોથી અનાજ લઈ શકાતું ન હતું. તેથી એક સંત મગ ફણગાવીને લઈ આવ્યા. ફણગાવેલા મગ ખાવા ગમે, તેથી રઘુવીરચરણદાસ સ્વામીએ માંદા હરિભક્તોને આપ્યા. (૧૬/૩૨)
- જ. સૂક્ષ્મ તપ : આ સંતોથી અનાજ લઈ શકાતું ન હતું. તેથી એક હરિભક્ત મઠ શેકીને લઈ આવ્યા. ફરસા મઠ ખાવા ગમે, તેથી રામદાસ સ્વામીએ માંદા સંતોને આપ્યા. (૧૬/૩૨)
૫. ‘મારું કહ્યું એક જોગી ફેરવી શકે !’ : હરિભક્તો તો ગયા ને ઘણી વારે કાપડની ગાંસડીઓ લઈને આશ્રમમાં આવ્યા. તેમને જોઈ નિત્યાનંદ સ્વામી પૂછવા લાગ્યા કે ‘ના પાડી હતી ને કેમ ગયા’તા ?’ (૨૮/૫૦)
- જ. ‘મારું કહ્યું એક જોગી ફેરવી શકે !’ : પાર્ષદો તો ગયા ને થોડી વારે ઘાંસની ગાંસડીઓ લઈને મંદિરે આવ્યા. તેમને જોઈ ગોપાળાનંદ સ્વામી પૂછવા લાગ્યા કે ‘ના પાડી હતી ને કેમ ગયા’તા ?’ (૨૮/૫૦)
૬. ભાદરામાં મહારાજે કહેલો મૂળજી ભક્તનો મહિમા : એક વખત તો તળાવના પાણીમાં ચલાખો પથરાવી, પોતે સુંદરજી ભક્ત, વશરામ પટેલ વગેરે પાર્ષદો સાથે બેઠા ને ચલાખાને પોતાની ઐશ્વર્યશક્તિથી વહાણની જેમ ચલાવ્યો. (૪/૮)
- જ. ભાદરામાં મહારાજે કહેલો મૂળજી ભક્તનો મહિમા : એક વખત તો નદીના પાણીમાં ચલાખો પથરાવી, પોતે મૂળજી ભક્ત, લાલજી સુથાર વગેરે ભક્તો સાથે બેઠા ને ચલાખાને પોતાની યોગશક્તિથી વહાણની જેમ ચલાવ્યો. (૪/૮)

❏ સમાપ્ત ❏